

CANLILIK ve KİMYASAL ENERJİ

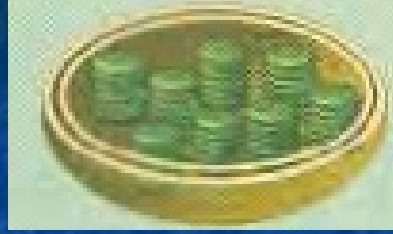
- Hücreler, moleküler yapılarını oluşturmak, çeşitli molekülleri yapılarına katmak ve kurdukları yapısal düzeni koruyup sürdürebilmek için enerji harcamak zorundadırlar.
- Organik moleküllerdeki atomların düzenlenişi, enerji depolanmasına yol açar.
- Hücreler enzimler aracılığıyla potansiyel enerji açısından zengin organik molekülleri sistematik olarak yıkarlar ve daha az enerjili basit atık moleküller ortaya çıkarırlar.

EKOSİSTEM

$\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$

Kloroplastlardaki FOTOSENTEZ

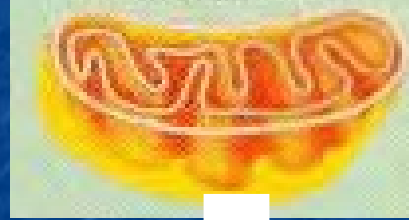

Işık enerjisi

Organik moleküller + O_2

Mitokondrideki HÜCRE SOLUNUMU

Birçok hücreyel iş için güç sağlar

Isı enerjisi

- Kimyasal depodan alınan enerjinin bir kısmı iş yapmak için kullanılırken, geri kalanı ısı olarak yayılır.
- Karmaşık organik molekülleri yıkararak depolanmış enerjiyi açığa çıkaran metabolik yollara ***Katabolik Yollar*** adı verilir.
- Katabolik yollardan birisi ***Fermentasyon***, diğeri ise ***Hücre Solunumu***'dur.
- ***Fermentasyon (Oksijensiz Solunum) oksijenin yardımı olmaksızın gerçekleşen, kısmi şeker yıkımıdır. Hücre solunumu (Oksijenli Solunum) ise oksijen kullanılarak gerçekleşen yıkım olayıdır.***

FOTOSENTEZ

- ❖ Klorofil bulunduran canlıların güneş enerjisini kullanarak, inorganik maddelerden organik besin sentezlenmesine **FOTOSENTEZ** denir.

Yeşil Bitkilerde

Bakterilerde

Fotosentez İçin Gerekli Olanlar

Dışarıdan Alınanlar

CO₂

H₂O

Işık

Madensel Tuzlar

İçeride Üretilenler

Enzim

Klorofil (Kloroplast)

KLOROFİLİN ÖZELLİKLERİ

- ❖ Karbon (C), Hidrojen (H), Oksijen (O), Azot (N) ve Magnezyum (Mg)'dan oluşur.
- ❖ Mg klorofile yeşil rengi verir ve dört pirol halkasının ortasında bulunur.
- ❖ Işık enerjisini absorbe eder.
- ❖ Fotosentezde katalizör görevi görür.
- ❖ Elektron alıp verme özelliğine sahiptir.
- ❖ Klorofil sentezinde Demir (Fe) katalizör görevi yapar, fakat yapısında bulunmaz.
- ❖ Klorofil a ve b olmak üzere iki çeşittir.

FOTOSENTEZİN REAKSİYON BASAMAKLARI

1. IŞIKLI EVRE (FOTOFOSFORİLASYON)

- ❖ Işık enerjisi ile ATP üretilmesidir.
- ❖ Bu olay ETS'inde gerçekleşir.
- ❖ ETS'de bulunan moleküller indirgenme ve yükseltgenme özelliğine sahiptir.

1. IŞIKLI EVRE

- ❖ Kloroplastın grana lamellerinde meydana gelir.
- ❖ Işık ve klorofil mutlaka gereklidir.
- ❖ Amaç ATP ve NADPH₂ üretmektir.
- ❖ Işıklı evre reaksiyonları iki çeşittir.

a. Devirli Fotofosforilasyon

- ❖ Klorofilden ayrılan elektron tekrar klorofile döner.
- ❖ Amaç ATP üretmektir.
- ❖ Sadece **2 ATP üretilir.**

b. Devirsiz Fotofosforulasyon

- ❖ Klorofil a ve klorofil b kullanılır.
- ❖ ATP ve NADPH₂ üretilir.
- ❖ Suyun parçalanmasıyla oluşan hidrojenler NADP'ye elektronlar klorofil b'ye, oksijen ise atmosfere verilir.
- ❖ Klorofil-a'dan kopan elektron, tekrar geriye dönmez.
- ❖ **Sonuçta 1 ATP ve 2NADPH₂ üretilir.**

2. KARANLIK EVRE (KALVİN) REAKSİYONLARI

- ❖ Işık kullanılmadığı için 'Karanlık Evre' adını alır.
- ❖ Kloroplastın stromasında gerçekleşir.
- ❖ CO₂'in kullanıldığı evredir.
- ❖ Amaç organik besin üretmektir.
- ❖ Işıklı evrede üretilen ATP ve NADPH₂'ler kullanılır.
- ❖ 1 Glikoz sentezi için;

6 CO₂

12 NADPH₂

18 ATP

harcanır

- ❖ Karanlık evre reaksiyonları sonucunda, bitki çeşidine ve ihtiyacına göre PGA (Fosfoglisarik asit)'dan glukoz, aminoasit, pirüvik asit ve yağ asitleri oluşur.

Aminoasit

PGAL

PGA

Pirüvik Asit

Glikoz

Yağ Asidi

- ❖ Fotosentez sonucu atmosfere verilen oksijen suyun yapısındaki oksijendir.
- ❖ Karbondioksidin yapısındaki oksijen glukozun yapısına katılır

FOTOSENTEZ HIZINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

A. İç Faktörler

- ❖ Yaprak yüzeyinin genişliği
- ❖ Klorofil miktarı (Kloroplast sayısı)
- ❖ Stoma (gözenek) sayısı (Stomadan CO₂ ve O₂ alış verışı sağlanır)
- ❖ Enzimler

**BU FAKTÖRLER FOTOSENTEZ HIZIYLA
DOĞRU ORANTILIDIR**

B. Dış Faktörler

- ❖ **CO₂ miktarı:** CO₂ yoğunluğu arttıkça fotosentez hızı artar. Belli bir değerden sonra (%0,3) sabitleşerek devam eder.
- ❖ **Isı:** Sıcaklık arttıkça fotosentez hızı belli bir süre artar, sonra yavaşlar ve durur. Nedeni enzimlerin yüksek sıcaklıkta bozulmasıdır.
- ❖ **Su ve Mineraller:** Fotosentez için su kullanıldığından dolayı suyun fazla olması fotosentezi hızlandırır. Mineral maddeler ise organik madde sentezinde kullanılır.

- ❖ **Işık:** Işık şiddeti arttıkça fotosentez hızı artar. Belli bir değerden sonra sabitleşerek devam eder.
- ❖ Fotosentez görülen ışıkta meydana gelir.
- ❖ **Kırmızı, mor ve mavi ışıkta fotosentez hızı daha fazladır.**
- ❖ **Yeşil ve sarı ışıkta fotosentez hızı en azdır.**

KEMOSENTEZ

Bazı kimyasal maddelerin oksidasyonu yani oksijenle reaksiyona girmesi sonucu elde edilen enerji ile organik besin sentezlenmesine 'Kemosentez' adı verilir .

Nitrit Bakteriler

Nitrat Bakteriler

Kükürt Bakteriler

Kemosentetik Canlılar

HÜCRE SOLUNUMU

- Solunum, besin monomerlerinin parçalanmasından enerji üretilmesidir.
- Ökaryotik hücrelerde solunum için gerekli metabolik mekanizma **mitokondrilerde** yer almaktadır.
- Solunum ilkesel olarak bir otomobil motorunda yakıt ile oksijenin karışmasından sonra benzinin yanmasına benzer .

OKSİJENSİZ SOLUNUM

(ANAEROBİK=FERMENTASYON=MAYALANMA)

- Besinlerin hücre sitoplazmasında parçalanmasıyla enerji elde edilmesi olayıdır.
- Oksijensiz solunumda oksijen kullanılmaz.
- Besinler tamamen parçalanamaz.
- Parçalanma tam olmadığı için az enerji üretilir.
- Elektron Taşıma Sistemi (ETS) kullanılmaz.

Reaksiyon Basamakları

1. Glikoliz Evresi
2. Son Ürün Evresi

1. GLİKOLİZ EVRESİ

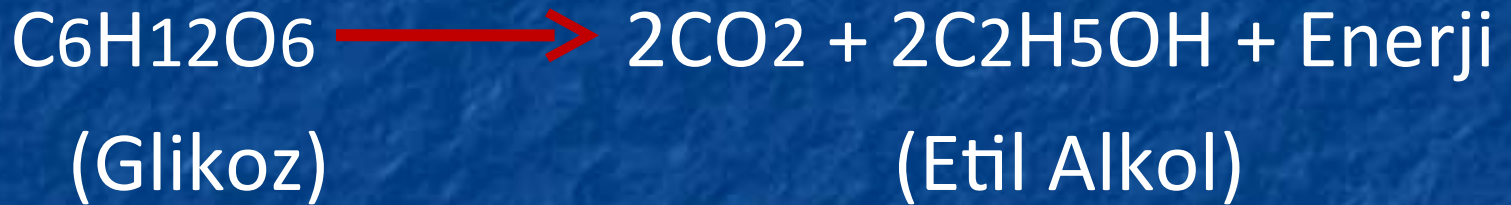
- ❖ Glikozun pürivik asite (pirüvat) kadar parçalanması olayıdır.
- ❖ Oksijensiz ve oksijenli solunum yapan tüm canlılarda ortak olarak görülür.
- ❖ Glikoliz evresinde toplam 4 ATP elde edilir. Glikozun aktifleşmesi için 2 ATP harcanır.

NET KAZANÇ 2 ATP'DİR

2. SON ÜRÜN EVRESİ

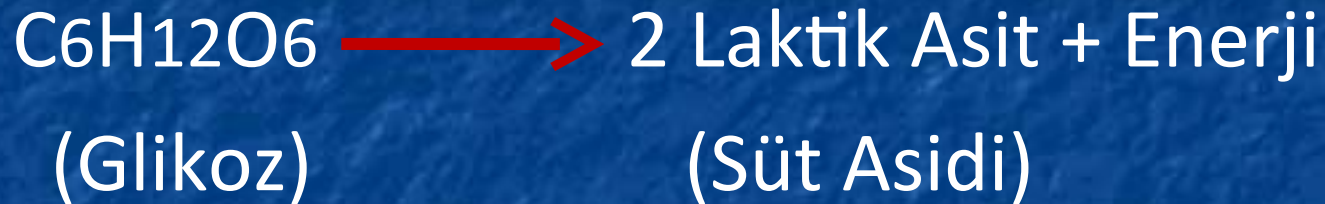
- ❖ Ortamda oksijen yokluğunda pirüvat çeşitli ürünlere dönüşür.
- ❖ Ürünlerin farklı olmasını, kullanılan enzimler belirler.

Alkolik Fermentasyon (Mayalanma)

- ❖ Bira mayasında ve bakterilerde görülür.
- ❖ Son ürün etil alkol olduğu için bu adı alır.

Laktik Fermentasyon (Laktik Asit Oluşturan)

- ❖ Kaslarda görülür.
- ❖ Yorgunluk hissi verir.
- ❖ Laktik asit karaciğerde glikojene dönüşür.
- ❖ Oksijen varlığında laktik asit pirüvata dönüşerek krebs döngüsüne girer.

OKSİJENLİ SOLUNUM (AEROBİK SOLUNUM)

- ❖ Besinlerin oksijen varlığında CO_2 ve H_2O 'ya kadar parçalanarak enerji elde edilmesi olayıdır.
- ❖ Besinler tamamen parçalanır.
- ❖ Besinlerdeki enerji tam olarak açığa çıkar.
- ❖ Reaksiyon basamakları üç evrede incelenir
  1. Glikoliz Evresi (Oksijensiz solunumla ortak)
  2. Krebs Döngüsü (Sitrik Asit Döngüsü)
  3. Oksidasyon Basamağı (ETS)

2. KREBS DÖNGÜSÜ

- ❖ Ortamda oksijen varlığında pirüvat mitokondriye girerek **Asetil CoA**'ya dönüşür.
- ❖ Asetil CoA (2C'lu), Oksaloasetik Asit (4C'lu) ile birleşerek **Sitrik Asiti (6C'lu)** oluşturur.
Asetil CoA + Oksaloasetik Asit ~~Sitrik~~ Asit
- ❖ Asetil CoA, reaksiyon basamaklarında CO₂ ve hidrojene kadar parçalanır.
- ❖ 2 Asetil CoA'nın reaksiyona girmesiyle Krebs Döngüsünde **2 ATP; 2FADH₂; 6 NADH₂; 4CO₂** üretilir.

Sitoplazmadaki reaksiyonlarda;

2 NADH₂

4 ATP

Mitokondrideki reaksiyonlarda;

8 NADH₂

2 FADH₂

2 ATP

6 CO₂

oluşur

3. OKSİDASYON EVRESİ

- ❖ Glikoliz ve Krebs döngüsünde üretilen hidrojenler (NADH₂; FADH₂) ETS'inde kullanılarak **SU oluşturulur ve ATP üretilir.**

- ❖ Hidrojenler Elektron Taşıma Sistemi'ne NAD ile aktarılırsa $2H'$ 'ne karşılık 3 ATP; FAD ile aktarılırsa $2H'$ 'ne karşılık 2 ATP üretilir.

10 NADH₂ → 30 ATP

2 FADH₂ → 4 ATP

Glikoliz Evresinde üretilen 4 ATP

Krebs Evresinde üretilen 2 ATP

ETS'de üretilen 34 ATP

TOPLAM 40 ATP

HARCANAN 2 ATP

NET KAZANÇ 38 ATP

SONUÇ

	Oksijensiz Solunum	Oksijenli Solunum
Kullanılan Organik Madde	Glikoz	Glikoz + Oksijen
Ortak Son Ara Ürün	2 Piruvik Asit	2 Piruvik Asit
Harcanan Enerji	2 ATP	2 ATP
Sentezlenen Enerji	4 ATP	40 ATP
Net Kazanç	2 ATP	38 ATP
Enerjiden başka oluşan son ürünler	2 CO ₂ 2 C ₂ H ₅ OH	6 CO ₂ 6 H ₂ O
Olayın Geçtiği Yer	Sitoplazma	Sitoplazma + Mitokondri
Son Ürün	Etil Alkol; Laktik Asit; Karbondioksit	Karbondioksit ve Su